

УКЛАДЕННЯ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Большакова Дар'я Олександрівна

аспірантка Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)

Після року з початку введення воєнного стану в Україні вивчення судової практики щодо кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти національної безпеки, вчинених впродовж 2022 року, засвідчило доволі поширене укладення угод про визнання винуватості в цій категорії кримінальних проваджень. Зокрема, всього в провадженнях в судах перебувало 2334 справ, з яких постановлено вирoki в 648 справах, з них з затвердженням угоди про визнання винуватості 164 провадження, з затвердженням угоди про примирення в 3 провадженнях (див. табл. 1).

Згідно з ч. 4 ст. 469 КПК України угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам.

Непоодинокими є випадки звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі угод про визнання вини. Приміром особи за вчинення злочинів, передбачених ч. 1 ст. 110 та ч. 2 ст. 109 КК 1) періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації; 2) повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання, роботи або навчання; 3) дотримуватися встановлених судом вимог щодо проведення дозвілля, а саме: прочитати твори Сергія Плохія «Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності», а Романа Іваничука «Орда» [1], прочитати книгу «Історія України-Русі» Миколи Аркаса [2].

При укладенні угоди про винуватість можливим є призначення покарання на підставі ст. 69 КК, тобто більш м'якого, ніж передбачено санкцією відповідної статті. Так, особі за вчинення злочину, передбаченого ч. 4 ст. 111-1 КК, санкція якої передбачає штраф до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років та з конфіскацією майна, було призначено покарання у виді одного року позбавлення волі [3].

Таблиця 1

	Усього вироків	Угода про примир.	Угода про визнан. вини	У %
Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади	18	–	9	50%
Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України	107	–	71	66,4%
Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України	7	-	1	14,3%
Державна зрада	200	1	10	5,5%
Колабораційна діяльність	268	1	52	19,8%
Пособництво державі-агресору	–	–	–	–
Посягання на життя державного або громадського діяча	–	–	–	–
Диверсія	–	–	–	–
Шпигунство	1	–	–	0
Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань	2	–	2	100%
Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння, боєприпасів в Україну, рух, переміщення або розміщення ЗСУ чи інших утворених відповідно до ЗУ військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану	45	1	19	44,4%

Суд відмовляє в затвердженні угоди, якщо: 1) умови угоди суперечать вимогам цього Кодексу та/або закону, в тому числі допущена неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення, яке є більш тяжким ніж те, щодо якого передбачена можливість укладення угоди; 2) умови угоди не відповідають інтересам суспільства; 3) умови угоди порушують права, свободи чи інтереси сторін або інших осіб; 4) існують обґрунтовані підстави вважати, що

укладення угоди не було добровільним, або сторони не примирилися; 5) очевидна неможливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань; 6) відсутні фактичні підстави для визнання винуватості.

Аналіз судової практики з цього питання свідчить, що «неправильне узгодження сторонами угоди покарання доволі часто є причиною відмови у затвердженні угод про визнання винуватості» [4, с. 98].

Згідно з ч. ч. 2, 3 ст. 75 КК рішення стосовно визначення тривалості іспитового строку, а також установлення обов'язків, які на підставі ст. 76 КК можуть бути покладені на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням, приймається виключно судом і не є предметом домовленостей сторін угоди. Так, згідно угоди ОСОБА_5 беззастережно визнав свою винуватість у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 109, ч. 1 ст. 161 КК України. Також сторони погодили покарання, яке повинен понести обвинувачений – за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 109 КК України – 3 роки позбавлення волі без конфіскації майна; за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 161 КК України 2 роки позбавлення волі без позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. На підставі ч. 1 ст. 70 КК України призначити ОСОБА_5 остаточне покарання за сукупністю кримінальних правопорушень, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим у вигляді 3 років позбавлення волі без конфіскації майна та без позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. На підставі ст. 75 КК України, звільнити ОСОБА_5 від відбування призначеного покарання, якщо він протягом *визначеного судом строку* не вчинить нового злочину та виконає покладені на нього, у відповідності до ст. 76 КК України, обов'язки [5].

Суди відмовляють у затвердженні угод про визнання винуватості у зв'язку з тим, що сторони угоди про визнання винуватості домовляються про тривалість іспитового строку.

Варто також звернути увагу на особливості узгодження в таких угодах покарання у виді конфіскації майна. Згідно зі ст. 59 КК України покарання у виді конфіскації майна полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого. Якщо конфіскується частина майна, суд повинен зазначити, яка саме частина майна конфіскується (напр., 1/2 чи 1/4) [6, с. 214]), або перелічити предмети, що конфіскуються. Конфіскація майна встановлюється за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини, а також за злочини проти основ національної безпеки України та громадської безпеки незалежно від ступеня їх

тяжкості і може бути призначена лише у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині цього Кодексу.

Аналіз судової практики щодо затвердження угод про визнання винуватості в злочинах проти національної безпеки свідчить, що здебільшого безпосередньо судді уточнюють обсяг конфіскації майна особи [7]. При цьому зустрічаються доволі дивні випадки розуміння суддею уточнення узгодженого сторонами покарання у виді конфіскації майна. Так, ОСОБА_4 визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 7 ст. 111-1 КК України й за угодою про визнання винуватості погоджено покарання із застосуванням ст. 69 КК України у виді позбавлення волі на строк 8 років, з позбавленням права займати будь-які посади в правоохоронних органах на строк 10 років, з *конфіскацією майна*. Суд ухвалює затвердити угоду та призначити покарання із застосуванням ст. 69 КК України у виді позбавлення волі на строк 8 (вісім) років, з позбавленням права займати будь-які посади в правоохоронних органах на строк 10 (десять) років, з конфіскацією частини майна, що є його власністю, у вигляді мобільного телефону «Норор», який був визнаний речовим доказом у справі [8].

Також неоднаковою є практика судів різних регіонів України щодо призначення чи не призначення покарання у виді конфіскації майна за цю категорію злочинів за фактично схожих обставин вчинення кримінальних правопорушень з однаковою кваліфікацією. Ці питання потребують подальшого аналізу, оскільки кримінально-правова політика щодо відповідальності та караності злочинів проти основ національної безпеки, вчинених в умовах воєнного стану, мають реалізовуватись як на правотворчому, так і правозастосовному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 18.08.2022 у справі № 522/9116/22 (№ в ЄДРСР 105814292). Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/105814292>
2. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 12.07.2022 у справі № 522/7115/22 (№ в ЄДРСР 105195904). Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/105195904>
3. Вирок Тростянецького районного суду Сумської області від 26.08.2022 у справі № 588/735/22 (№ в ЄДРСР 105905089). Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/105905089>
4. Пащенко К. І. Проблемні питання під час здійснення процесуального керівництва в кримінальних провадженнях на підставі угод про визнання винуватості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2018. Серія : ПРАВО. Випуск 52. Том 2.

5. Вирок Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 01.05.2023 у справі № 345/1885/23 (№ в ЄДРСР 110558242). Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/110558242>

6. Тітюгін В.І. Конфіскація майна як вид покарання. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2022. № 1(17). С. 213–226.

7. Вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 09.12.2022 у справі № 712/10477/22 (№ в ЄДРСР 107795420). Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/107795420>

8. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 27.01.2023 у справі № 521/1893/23 (№ в ЄДРСР 108673358) . Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/108673358>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-10>

**ПРАКТИКА ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 209 КК УКРАЇНИ,
БЕЗ ЗАСУДЖЕННЯ ЗА ПРЕДИКАТНИЙ ЗЛОЧИН**

Гладковський Михайло Олегович

*кандидат філософських наук,
аспірант кафедри кримінально-правової політики
та кримінального права*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(м. Київ)*

Одна з ключових змін, яка була внесена до ст. 209 Кримінального кодексу України (далі – КК) Законом України від 6 грудня 2019 р. «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», спрямована на виконання Україною взятих на себе міжнародно-правових зобов'язань, передбачених Конвенцією Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» від 16 травня 2005 р. Ця зміна спрямована на те, щоб покласти край не тільки дискусії про обов'язкову наявність вироку суду щодо предикатного злочину, як необхідну ознаку кримінально караного відмивання, але й дискусії про обов'язковість